

4-spaltede Sider og derefter 12 Sider Tabeller omfattende saavel fysiske Forhold som Befolknings- og Erhvervsforhold.

København, den 1. April.

A. Kiilerich.

Helge Ingstad: Pelsjegerliv blandt Nord-Kanadas indianere.

Gyldendal Norsk Forlag, Oslo 1931. 24 × 16 cm. 245 sider, talrige illustrationer.

Ingstads bog er fortællingen om, hvorledes en ung, norsk jurist en skønne dag finder sagførerkontoret for trangt, rejser til Canada og som pelsjæger i fire år gennemstrejfer de umådelige, endnu kun lidet kendte egne øst og nord for Great Slave Lake. Undertiden er han alene i vildmarkerne, undertiden lever han sammen med den gruppe af Chipewyan-Indianere, som kaldes Etthen-eldeli eller „ren-spiserne“. Det er en elskværdig, livligt fortalt bog, og den, der selv engang har haft den lykke at færdes i lignende strøg, mærker med genkendelsens glæde det frie livs duft stige op mellem dens blade. I et særligt kapitel berettes der om Indianernes levevis; noget egentlig nyt bringer det ganske vist ikke, og en etnograf føler uvilkaarlig en smule beklagelse over, hvilken enestående lejlighed til at gøre iagttagelser, der her er ladet unyttet; men hvorfor se på manglerne? Som bogen er, er der nok at glæde sig over for den, hvis verden strækker sig ud over — sagførerkontoret.

Kaj Birket-Smith.

Albert Herrmann: Lou-lan. China, Indien und Rom im Lichte der Ausgrabungen am Lobnor. Mit einem Vorworte von Sven Hedin. F. A. Brockhaus. Leipzig 1931. 18 × 12½ cm. 66 Abbildungen und 7 Karten. 160 S.

I året 1900 stødte Sven Hedin under sin anden store ekspedition til Central-Asien tilfældigvis på en hidtil ukendt ruingruppe i ørkenen ikke langt fra Lobnor i Øst-Turkestan. Det følgende år blev den underkastet en nærmere undersøgelse, og dermed åbnede sig et helt nyt indblik i disse egenes kulturhistorie, et indblik, som senere er blevet yderligere uddybet ved talrige ekspeditioner med arkæologisk formål under ledelse af forskere som Sir Aurel Stein, Grünwedel og von Le Coq, P. Pelliot og den japanske buddhistpræst Tachibana. Hedin's fund er siden blevet bearbejdet i et omfangsrigt værk af den tyske sinolog Conrady; men det blev ham ikke forundt at meddele sine resultater til en større offentlighed, før døden rev ham bort. Det er dette arbejde, som nu hans landsmand og fagfælle Al-

bert Herrmann har påtaget sig, og ingen var mere skikket dertil end netop han, der ved sine studier over de ældgamle handelsforbindelser mellem Kina og Rom i forvejen var fortrolig med de pågældende egenes historie.

Under indtrykket af de sidste års epokegørende udgravninger ved Ur og fremdragelsen af den kinesiske stenalder, for slet ikke at tale om opdagelsen af *Sinanthropus pekinensis*, kunde man måske være tilbøjelig til at tillægge disse fund fra Øst-Turkestan mindre betydning; men en undervurdering af dem vilde dog ikke være på sin plads. I virkeligheden fortæller de om et for østens og vestens kulturer lige vigtigt afsnit af udviklingen: de tider, da silken fandt vej fra sit fjærne hjemland til det romerske rige, hvor det derved fremkomne pengetab i ikke ringe grad bidrog til det stigende økonomiske og dermed også det politiske forfald, mens der samtidig til Kina indførtes heste fra Ferghana, glas fra Syrien og Ægypten såvel som virak, tæpper og juveler fra Arabien, hvilket atter havde dybtgående indflydelse på det kinesiske kunsthåndværk. Her var Øst-Turkestan gennemgangslandet, en overgang yderligere under stærk, græsk-indisk påvirkning, og det er derfor naturligt, at vi her finder talrige og vigtige spor af dette handelssamkvem. Fra kinesiske kilder kendtes Lou-lan som navnet på et af dets centre, der på grund af sin beliggenhed dannede nøglen til hele Tarim Bækkenet og derfor var lige efterstræbt af Kinesere og af Hunner, som i disse tider sad inde med et mægtigt rige i Central-Asien. Hvor Lou-lan skulde søges var dog ganske usikkert, indtil det ved hjælp af bortkastede papirslapper fra affaldsdyngen ved de af Hedin fundne ruiner lykkedes at fastslå, at her var det hidtil forgæves søgte sted!

Hvilket billede kan man da nu danne sig af disse i vore Dage så afsides egenes historie? Landet er nu beboet af et tyrkisk folk; men således har det ikke altid været. Tyrkerne er først indvandret så sent som i det 6. århundrede e. Kr., mens fundene viser, at der har levet mennesker i det mindste siden neolitisk tid. Det ældste sprog, der kendes herfra, er indo-evropæisk, det såkaldte tokhariske, og når Plinius omtaler „Sererne“ som blonde og blåøjede, er det vistnok, fordi han hentyder til Tokharerne; først i den senere kejser-tid blev Serer en betegnelse for Kineserne.

Det lille, selvstændige fyrstendømme Lou-lan havde en yderst vanskelig stilling mellem disse og Hunnerne, som i det andet århundrede f. Kr. beherskede Mongoliet og udstrakte deres magt lige til Ural. Snart havde det ene, snart det andet folk overtaget, og Lou-lan-fyrsterne søgte så godt som muligt at bære kappen på begge skuldre. I år 91 e. Kr. vandt Kina en afgørende sejr over Hunnerne,

som trak sig vestover til stepperne øst for Aral Søen; men det selv formåede ikke at hævde herredømmet over Øst-Turkestan, og i stedet for blev Lou-lan del af et vældigt, tokharisk rige, som strakte sig helt til det nordvestlige Indien. Hermed begynder for alvor den buddhistiske indflydelse, som allerede havde gjort sig gældende et århundrede før, og hånd i hånd med den går en stærk indisk påvirkning i det hele taget. I Lou-lan som så mange andre steder i disse egne findes talrige mindesmærker i den særlige, græsk-indiske kunststil, som er opkaldt efter riget Gandhara (omkring Kabul), og flere af de i Lou-lan fundne dokumenter er affattet i et indisk sprog.

I det tredje århundrede e. Kr. genoptog det kinesiske Weidynasti imidlertid forgængernes politik med hensyn til de centralasiatiske lande, og det lykkedes ca. 260 en kinesisk general at oprette en militærkoloni i Lou-lan, støttet på omfattende overrindingsarbejder. Der var den dog kun en kort levetid beskåret. Det synes, som om Tarim, landets livsnerve, pludselig forandrede sit løb, og fra år 330 er de kinesiske kilder fuldstændig tavse; da det nærliggende Turfan 15 år senere indrettes som et kinesisk grænseland, nævnes Lou-lan overhovedet ikke. Dets saga er endt.

Om alt dette berettes der fængslende og udførligt i det foreliggende lille skrift. I særlige kapitler gøres der rede for ruinerne og fundene, af hvilke håndskrifterne har speciel interesse; der er både højtidelige, diplomatiske skrivelser, kontrakter og private breve. Et af dem, fra ca. år 200, hører til de ældste papirdokumenter, som haves. Også de bevarede rester af silkestoffer hører til de ældste af deres art. De geografiske forhold, især Lobnors og Tarims udviklingshistorie, fremstilles dels i et kapitel for sig og dels i et tillæg. Endelig opridses der på grundlag af Conrads skildringer en malende og livfuld skitse af den kinesiske garnisonsby i dens korte velmagts dage.

Det er med en ikke ringe beundring, at man følger rekonstruktionen af livet her i en fjærn fortid, således som den nu er gjort tilgængelig for et lægmandspublikum; men en endnu større beundring bliver tilbage for den mand, hvis indsats i Asiens udforskning har sat sig så uudslettelige spor, og hvis utrættelige forskerværk endnu ikke er afsluttet. Uvilkårligt sammenligner man, hvad Sverige og vi selv har udrettet for at erobre jorden for videnskaben. Gid den beskæmmelse, der må blive den uundgåelige følge af en sådan sammenligning, vilde føre til, at nogle af det kuld af unge geografer, som nu står ved indgangen til deres livs bane, måtte knytte næven og sige: „Jeg vil...“

Kaj Birket-Smith.